

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoría

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

XIV. De ingenio ac moribus persecutorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

GALERIUS.

δὴ μὲν Ῥωμαίων πλῆθη ἐπὶ μέσης τῆς πόλεως, ἔσκαθῶν ἔδ' ἐ Βαρβαρίων, ἀλλ' αὐτῶν τῶν οἰκείων δ' ὄρασι καὶ πανοπλίαις. συκλήλικῶν γε μὴν φόνος ὅποσος δι' ἐπιβελὴν ἐνηργεῖτο ἔξ ἑσίας, ἔδ' Ἰζαεὺς μὴ σαδὲς δωματῶν, ἄλλοτε ἄλλαις πεπλάσμηται αἰτίαις μυρίων ἀνατρεμμένων. ἢ ὅ τῶν κακῶν τῶν τυράνῳ κορωνίς, ἐπιγοητεῖαν ἤλαυνε. μαζικαῖς ἐπινοίαις τοτὲ μὲν, γυμναῖκας ἐκύμονας ἀναρχίζοντος. τοτὲ δ' ἰνεογῶν σπλάγχνα βρεφῶν διεσθινωμένα. λέοντας τε καὶ ασφάηον, καὶ ἰνας ἀρρησποίας ἐπὶ δαιμόνων παροκλήσεις καὶ ἀποτροπασμῶν ἔξ πολέμου στυγισαμένῃ διατέτων B ῥυπαρὰ τὰ τ' νίκης καλορθωθήσεως, ἢ πᾶσα ἐτύχαιεν ἐλπίς. ἔδ' ἔ μὲν ὄν ἐπ' Ῥώμης τυραννῶν, ἔδ' ἔσιν εἰπεῖν οἷα θρῶν τὰς ὑψηλῶς κατέδραστο. ὡς ἦδη καὶ τῶν ἀνακταίων τροφῶν δι' ἐσθ' ἀτὴ σπάνει καὶ ἀπορία καλασθῆναι, ὅσῃ ἐπὶ Ῥώμης ἔδ' ἄλλοτε οἰκαθ' ἡμᾶς γενεᾶς μνημονεύουσι. ὁ δ' ἐπ' ἀνατολῆς τυράννος Μαξιμίνος, ὡς ἀν' ἀδελφὸν τὴν κακίαν πατρὸς τὸν ἐπ' Ῥώμης Φιλίαν κρύδῳ σπενδόμενος, ἐπὶ πλείστον χρόνον λανθάνειν ἐφροντίζετο. Φαραβείς γετοὶ ὑστέρῳ, δίκην ἴνυσσι τὴν ἀξίωσιν ἢ θαυμάσια ὅπως καὶ ἔδ' ἔ τὰ συλγῆ καὶ ἀδελφά. μᾶλλον δ' κακίας τὰ πρῶτα καὶ τὰ κνήματα τῆς ἔκ' Ῥώμης τυράννης κακοτροπίας ἀπενωλεμένοις. γοήτων τε γὰρ καὶ μάγων οἱ πρῶτοι τ' ἀνωτάτω παρ' αὐτῶν τιμῆς ἠξίωτο. ὑποφορεῖς ἐς ταμάρισα καὶ διασδαμνιστάτα καθέστωτο, τὴν τε παρὶ τὰ εἰδῶλα καὶ τὰς δαίμονας πρὶ πολλὰ πθεμένους πλάνῳ. μυητικῶν γὰρ διγὰ καὶ χροσῶν, ἔδ' ἐ μέχρ' ὄν καὶ ὡς εἰπεῖν, τολμᾶν τι κινεῖν οἷός τε ἦν. ἔχασεν καὶ τὰ κατ' ἡμῶν σφοδρότερον ἢ οἱ πρῶτον καὶ πυκνότερον ἐπετίθετο διωγμῶ. νεῶς τε καὶ πᾶσαν πόλιν ἐγείρεν, καὶ τὰ χρόνα μήκει καθηγημένα τεμένη, διὰ σπενδῆς ἀνανεῶσθαι παρὰ τῶν ἱερέας τε εἰδῶλων καὶ πάντα τόπον καὶ πόλιν. καὶ ἐπὶ τούτων ἐκάστης ἐπαρχίας δεξιέρειά, τῶν ἐν πολιτείαις εἶνα γε ἰνα τὸν μάρισα ἐμφανῶς διὰ πάσης ἐμπρέψαθα λειτουργίας, καὶ στρατιωτικῆς τε καὶ δορυφορίας ἐκτάσεων. ἀναίδην τε πᾶσι γόσῳ, ὡς ἀν' εὐσεβείῃ καὶ Θεῶν προσφιλεῖσιν, ἠγεμονίας καὶ τὰς μεγίστας προνομίας δωρεῖται. ἐκ δὲ τῶν δεμῶμενος,

A populum Romanum militibus Praetorianis tradidit occidendum. Atque ita innumerabilis multitudo populi Romani, non Scytharum ac Barbarorum, sed civitum suorum hastis armisque in media urbe trucidata est. Quante porro Senatorum caedes factae sint, ut in bona eorum invaderetur; numerari nullo modo potest, cum plurimi quotidie fidei variis criminibus interficerentur. tandem vero tyrannus sceleribus suis quasi quoddam fastigium, magicæ artis præstigias imposuit: nunc mulieres gravidas disseccans: nunc infantum recens in lucem editorum rimans viscera: Leones quoque interdum mactans: & nefanda quædam peragens sacra ad demones evocandos, & ad bellum quod jam imminabat depellendum. His enim artibus victoriam se adepturum haud dubia spe præsumperat. Hic igitur dum Romæ tyrannidem exercet, vix dici potest quot quantisque malis subditos oppresserit, atque in servitutem redegerit: adeo ut ad extremam trufi sint alimentorum penuriam, qualem antea Romæ aut alibi unquam fuisse nulla hominum memoria recordari potest. At in Orientis partibus tyrannus Maximinus, inito clam fœdere cum Maxentio Romæ urbis tyranno, utpote scelerum germanitate sibi junctissimo; diu quidem latere studuit. Tandem vero deprehensus pœnas debitas perfolvit. Mirum est enim quanta hic nequitiae affinitate & similitudine, Romæ urbis tyrannum expresserit, seu potius longo intervallo superaverit. Quippe impostorum & magorum principes, summi honoris apicem apud eum obtinebant: cum ipse supra modum meticulosus esset ac superstitiosus, & simulacrorum ac demonum vanitati inprimis deditus. Nihil certe aggredi, nihil summo, quod ajunt, digito commovere absque vaticiniis & oraculis audebat. Quam ob causam acerbius ac vehementius quam superiores Principes persequi nostros instituit: Deorum templa in singulis urbibus erigi præcipiens, & si quæ essent temporis vetustate collapsa, reparari. Ad hæc Flamines in singulis locis atque urbibus constituit; iisdemque Sacerdotem cuiusque Provinciæ præfecit, eum qui cunctis in curia muneribus egregie perfunctus esset; addito ei militari satellitio. Denique hariolis omnibus, velut religiosi viris ac divino Numini acceptissimis, provinciarum administrationes &

maxima privilegia concessit. Posthac non unam duntaxat urbem aut regionem, sed universas Provincias Imperio suo subjectas, auri argentique & pecuniarum exactionibus, & indictionibus gravissimis, variisque subinde condemnationibus vexavit atque oppressit. Sed & locupletissimum quemque paternis avitisque spolians bonis, ingentes opes ac nummorum acervos allentatoribus suis donabat. Jam verò temulentia & crapula eò usque obnoxius fuit, ut in comotationibus insaniret ac fureret; & ea imperaret ebrius, quorum postridie sobrium poenitebat. Quod autem ad luxum ac delicias attinet, in eo nulli secundus, nequitia omnium magistrum se tum Rectoribus tum subditis suis exhibuit. Ac milites quidem lascivia ac mollitie diffluere permittit. Praefides verò ac Duces, perinde ac tyrannidis suae confortes, omni rapacitate atque avaritia grassari adversus provinciales praecipit. Quid dicam de foedissima hominis libidine? Quid de innumerabilibus adulteriis? Neque enim per ullam urbem iter unquam fecit, quin mulierum stupra, & virginum raptus in ea perpetraret. Atque haec ex voto ipsi successerunt adversus cunctos, folis exceptis Christianis: qui calcato mortis metu, tam violentam hominis tyrannidem despexerunt. Nam & viri ignem ac ferrum, clavorum suffixiones, bestias, profundos maris gurgites, membrorum abscissiones ac perfusiones; confixiones & effusiones oculorum, totius denique corporis mutilationes: ad haec famem, metalla ac vincula perpeffi, in his omnibus maluerunt pro vera pietate tolerantiae suae specimen edere, quam rejecto Dei cultu simulacra venerari. Et mulieres doctrina verae fidei non minus quam viri roboratae, aliae eadem quae viri certamina subierunt, & aequalia virtutis adeptae sunt praemia. Aliae cum raperentur ad stuprum, vitam citius quam pudorem corporis sui prodere sustinuerunt. Certè unica mulier Christiana, Alexandrinatum omnium nobilissima atque opulentissima; cum caeterae à tyranno violatae fuissent, effusam atque effrenatam Maximini libidinem virili quadam animi cellitudine devicit. Mulier tum ob splen-

ξανδρείας ἑπισημοτάτη τε καὶ λαμπροτάτη. τὴν ἐμπαθὴ καὶ ἀκόλαστον Μαξιμίνου ψυχὴν, δι' ἀνδρείοτάτης ἀσπασήμαλος ὑπέξεξινησεν. ἐν δὲ αὐτῇ μὲν τὰλλα πλουτο-

A πόλιν μὲν ἑμίαν ἔδ' ἑχώραν, ὅλας δ' ἐπέτασεν ὑπὸ αὐτὸν ἐπαρχίας, χερσὶ καὶ δεξιῶν κ' ἡρημάτων ἀμυθῆτων εισπράξασιν, ὅσοι σὴν ἑσὶ τε βαρύνταται, καὶ ἄλλοτε ἄλλοτε καὶ ταδικαὶς ἠνία καὶ καλεπίεζε. τῶν γε μὴν ἐπιπρωρ τὰς ἐν παροχόνων ἀπειποθηθείσας ἐπιπρωρ ἀφαιρέμεν, πλέτες ἀπρώως καὶ ἑρημάτων τοῖς ἀμφ' αὐτὸν κόλαζεν ἐδ' ἑμπατο. παργνίας γε μὴν καὶ μέθης ἐς τοσαύτων ἠνέχθη φορὰν, ὡς ἐν τοῖς πότοις ἀδρακίται καὶ τῶν φρενῶν παρεξίσατο. τοιαῦτα τε μεθύοντα παρσάπειν, οἷα ἀναπήφαιτα αὐτοῦ τῆς Ἰσραηλίας, εἰς μέλι μελον ἀγεῖν κραπιπλῶν, καὶ ἀσωτίας μηδὲν καλαλιπῶν ὑπέβουην, καὶ κίας διδασκαλον τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀρχεπῆται καὶ δεχομένοις αὐτὸν καλίστην ἀνὴρ πῆμα καὶ τῆς Ἰσραηλῶνικόν δια πάσης τευφῆς τε καὶ κελαισίας ἐνάγων. ἠγεμόνας δ' ἡ Ἰσραηλῶν δαίμων δι' ἀρπαγῶν καὶ πλεονεξίας χωρῶν καὶ ἑπιπρωρ κόνων, μονορχισιωτυρανοουῖτας ἀπὸ παλαιῶν καλέμεν. ἢ δ' εἰ τὰς ἐμπαθείς τε ἀνδρῶν αἰχρεργίας μνημονεύει; ἢ τῶν παρσάπειν μεμοιχευμένων ἀπαριθμείας τὴν πληπῆσιν ἐκὴν γε τοι πόλιν αὐτὸν παρελθεῖν, καὶ ἐμπαθὴς φθορὰς γυναικῶν, παρσάπειν ἀρπαγὰς εἰργασμένον. καὶ πάντων γέται ἀπὸ τὰ πάντα πρὸς ἑχῶρει, μὴ ὅτι μόνων χερσῶν οἱ θανάτου καλαφρονήσαντες, παρ' ἑδὲ αὐτῶν τὴν τοσαύτων ἔθειτο τυραννίδα. οἱ μὲν γὰρ ἄδρες ἀναλάττες πῶρ καὶ σίδηρον καὶ ἀσπίδας σεις. θῆρας τε ἀγρίους καὶ θαλάπης βουῖας ἀπὸ τῶν μέλων καὶ καυτήρας, καὶ ὀφθαλμῶν κενήσεις τε καὶ ἑξορύξεις, καὶ τὸ πᾶν σώματος ἀκρωτηριασμούς. λιμὸν τε ἑπιπρωρ τοῖς καὶ μέταλλα καὶ δεσμά. ἑπιπρωρ πάντων μὲν ἑπιπρωρ ἑπιπρωρ τὴν ὑπὲρ εὐσεβείας ἐπεδ' ἑπιπρωρ ἢ τὸ σέβας τὸ εἰς Θεὸν εἰδῶλοισ ἀντικαθ' ἑπιπρωρ ἑπιπρωρ αἰδ' αὐ γυναικῶν εἶχ ἢ ἦτον τῶν ἀνδρῶν ἑπιπρωρ ἑπιπρωρ τὸ θεῖος λόγος διδασκαλίας ἠρῶν μεία. αἰ μὲν τὸς αὐτὰς τοῖς ἀνδράσιν ἀρῶνας ἑπιπρωρ ἀσπασίσα τ' ἀρείης ἀπηνεῖ καὶ ἑπιπρωρ βεῖα αἰ ἢ ἐπὶ φθορὰν ἐλκόμενα. θάψον τὴν ψυχὴν θανάτω, ἢ τὸ σῶμα τῆ φθορᾷ ἀπὸ δ' ἐδώκασιν. μόνη γέν τῶν ἄλλων ἑπιπρωρ τὸ τυραννῆ μεμοιχευμένων χερσῶν τῶν ἐπ' ἀρῶνας

GALERIUS.

τε καὶ γυναικὶ καὶ παιδείᾳ, πάντα γεμῶν δέ-
 τερα σωφροσύνης τε δειμνῆ ἢ καὶ πολλὰ
 ληψήσας, κτεῖνα μὲν ἐτοιμῶς θνήσκων ἐ-
 χροσαν ἐχθροὺς τε ἰὺ, τῆς Ἰπιδυμίας μάλ-
 λον, τῆς δὲ καὶ ἀκαρεατέσης αὐτῆς φυγῆ δὲ
 ἰμωίας, πάσης ἀφείλετο τῆς ἐσίας. μν-
 εμα δὲ ἄλλα πρὸς τῶν κατ' ἐθνῶν δεχόν-
 των πορνείας ἀπειλὴν μὴ δὲ ἀκῆσαι δεδιω-
 μέναι, πᾶν εἶδ' ὁ βασιάνων καὶ φρεδῶσεων
 καὶ θανατηφόρας κολάσεως ὑπέστησαν. θω-
 μασαι μὲν οὖν καὶ αὐταὶ ὑπερφυῶς γε-
 μῶν θωμασιωτάτη ἢ Ἰπιδυμίας ἐν γυναι-
 κῶν, αἷς ἐμπαρρησῆν ὁ οὐκ αἶσε τυραννῶν
 Μαξίμου τὰ ὅμοια Μαξιμίνῳ θρῶν ἐπει-
 ρῆτο, ὡς γὰρ Ἰπιδυμίας τῶ οὐκ αἶσε τὰ τοι-
 αῦτα τῶ τυραννῶν διακουμένους ἐπίστετο
 (χριστιανὴ δὲ καὶ αὐτὴ ἦν) τότε ἀνδρα τὸν
 αὐτῆς καὶ ταῦτα Ῥωμαίων οὐκ ἐπαρχόν, ἔ-
 δεξεν ἐνεκα λαβόντας αὐτὴν ἀπὸ Ἰπιδυμίας
 τα. ἐς βραχὺν ὑπερῶσαιτησαμένη ὡς ἀν-
 ἰσθητὴ καὶ ἀκοσμηθεῖν τὸ σῶμα, εἰσεῖσεν Ἰπιδυ-
 μίας, καὶ μανθῆσα, ἔξῃ κατ' ἐσω-
 τῆς πῆγνυσι θανάτῳ τε ὑπερῶσαιτησά τὸν μὲν
 κτεῖνον τοῖς ὑπερῶσαιτησά καὶ ἀλιμπάνει. ἐξ-
 οργισ δὲ αὐτοῖς ἀπάσης Φωνῆς γεγωνοτε-
 ρεις, ὅτι μόνον χρημάτων ἀπῆλθόν τε καὶ ἀνώ-
 ληθρον ἢ ὑπερῶσαιτησά χριστιανοῖς χρετὴ πέφυκεν, εἰς
 πάσης ἀνθρώπων τῶν τε νῦν ὄντας καὶ τῶν
 μὲν ταῦτα γηρομένους ἔξῃ φησὶν τοσαύτη δὴ-
 τα κακίας φορὰ ὑφ' ἑνᾶ καὶ τὸν αὐτὸν συ-
 νίωσθη καιρῶν, πρὸς τῶν δύο τυραννῶν ἀνα-
 τολῆ καὶ δύσει διελθηφότων καὶ ἐργαδεῖσα.
 ἢ δ' αὐτὴν τῶν τοσούτων διερωτῶν μὲν αἰ-
 τίαν, διδάξαι, μὴ ἐχθρὸν κατ' ἡμῶν διωγ-
 μὸν ἀποφίναδς, ὅτε γε μάρισα ἐπρότερον
 τὰ τῆς τοσῆς δὲ πέπαντο συχύσεως, ἢ χρι-
 στιανὸς τὰ τῆς παρρησίας ἀπολαβεῖν.

A rem generis ac divitias, tum ob singula-
 rem doctrinam celeberrima: sed quæ
 modestiam ac pudicitiam his omnibus
 præferbat. Quam cum tyrannus sæpius
 interpellasset de stupro, obtruncare qui-
 dem illam, mori utiq; paratam, non sul-
 tinuit, eò quod crudelitate superior esset
 cupiditas. Ceterum bonis omnibus spo-
 liatam, exilio damnavit. Sexcentæ quo-
 que alie, cum stupri minas quas provin-
 ciarum Rectores ipsis intentabant ne
 auditu quidem tenus ferre potuissent, om-
 nia cruciatuum, tormentorū & capi-
 talium suppliciorum genera pertulere.
 B Omnes quidem admiratione dignissi-
 me; sed præ omnib' admirationem me-
 re tur mulier illa in urbe roma, omnium
 earum quas maxentius illarum partium
 tyrannus Maximino in cunctis simillim-
 us violare aggressus est, longè nobilif-
 sima & castissima. Hæc enim simulatq;
 eos quibus tyrannus ad hujusmodi fla-
 gitia ministris utebatur, irrupisse in do-
 mum suam comperit, & maritum suum
 qui Præfecturam Romanæ urbis gere-
 bat, conterritum permisisse satellitibus
 ut ipsam abducerent (erat autem Chri-
 stiana) breve temporis spatium quasi ad
 exornandum corpus cõcedi sibi postu-
 lavit. Posthæc in cubiculum ingressa, so-
 lam se relictam esse circumspiciens, gla-
 dium pectori immergit. Quo vulnere
 protinus exanimata, cadaver quidem
 perductorib' dereliquit: ipso autem fa-
 cto, quod profecto omni vocis sono cla-
 rius intonat, universis qui nunc sunt &
 qui posthac erunt hominibus denuncia-
 vit, solam Christianorum virtutem invi-
 ctam & inexpugnabilem nec morti obno-
 xiam esse. Talis ac tanta nequitia copia
 uno eodemq; tempore exuberavit: au-
 ctoribus duobus tyrannis, quorum alter
 Orientem, alter Occidentem occupa-
 verat. Quis est porro qui cum tantorum
 malorum causam inquisiverit, affirmare
 dubitet, persecutionē adversus nos con-
 citatam horum omnium fontem existi-
 tisse: Cum præsertim non nisi post red-
 ditam Christianis libertatem, tanta Rei-
 publicæ perturbatio finem acceperit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Περὶ τῶν ἐκτὸς συμβεβηκότων.

ΔΙΑ ΠΑΝΤΟΣ γέτοιο ἔκτ' τὸν διαμῶν δεκαέ-
 τες χρόνοι, τῶν εἰς Ἰπιδυμίας καὶ πόλεμον
 τὸν κατ' ἀλλήλων, ἐδὲν αὐτὸς διαλέλοιπεν.
 ἀπλώα μὲν γὰρ τὰ κατ' Ἰπιδυμίας ἦν. ἐδ'

C A P U T XV.

De his qua Gensibus acciderunt.

Toto certè persecutionis decennio, Huc refer-
 nunquam à mutuis inter ipsos infi-
 diis, & ab intestino bello cessatum est. ^{Niceph. 17. c. 22.}
 Ac mare quidem navigantibus imper-
 vium erat. Et quicumque alicunde fol-

Rr